

на перших сторінках пошуку у міжнародній комерції є нагальним науково-практичним завданням. Державна підтримка пошукової оптимізації суб'єктів підприємницької діяльності України може поліпшити впізнаваність вітчизняних брендів, а також зростанню інвестиційного клімату та експортному потенціалу [4].

Таким чином, слід зазначити, що впровадження надійних та ефективних засобів мінімізації ризиків електронної комерції як у сфері безпеки фінансових транзакцій, врегулювання проблем нормативно-правового регулювання електронної торгівлі, а також у забезпеченні кібербезпеки зовнішньоекономічних операцій у глобалізованому інформаційному господарському просторі є можливим лише за умов об'єднання зусиль на рівні міжнародної взаємодії держав, інтеграційних угруповань та міжурядових та неурядових організацій.

Список використаних джерел:

1. 17% українських онлайн-покупців здійснюють більше 20 покупок на рік: інсайти e-commerce ринку 2019. Blog.olx.ua. 2019. URL: <https://blog.olx.ua/20621/17-ukra%D1%97nskix-onlajn-pokupciv-zdijsnyuyut-bilshe-20-pokupok-na-rik-insajti-e-commerce-rinku-2019/>.
2. Ecommerceceo.com (2019), “5 Types of Ecommerce Business Models That Work Right Now”, available at: <https://www.ecommerceceo.com/types-of-ecommerce-business-models/#b2c-ecommerce>.
3. Polishchuk, A. (2019), “Review of e-commerce market of Ukraine in 2018”, available at: <https://promodo.ua/blog/obzor-ecommerce-rynka-ukrainy-v-2018.html#gref>.
4. Revisium.com (2019), “Commercial sites and online stores at risk”, available at: https://revisium.com/kb/reason_to_hack.html.

УДК 327 (477)

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ РИЗИКИ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

Поліщук Л.С.

к.е.н., доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса
Шевченка

Сучасний міжнародний ринок інституційно організований, це визнано всіма економічними школами та напрямками. Однією з головних функцій інститутів є підвищення визначеності в поведінці економічних суб'єктів, зниження рівня ризику, оскільки ризик як явище об'єктивної реальності є невід'ємною характеристикою діяльності будь-якого економічного суб'єкта.

Для більш точного визначення сутності інституціонального ризику за доцільне конкретизувати значення поняття «інститут» і пов'язаного з ним терміну «інституційний». Поняття «інститут» в цілому позначає сукупність стійких формальних та неформальних правил, норм, звичаїв взаємодії між економічними агентами. Зауважимо, що в рамках неінституціонального аналізу розглядають формальні правила (інституційне середовище), неформальні (культурний контекст) і локальні (інституційний устрій) [1].

Поняттям інституційний ризик визначаємо небезпеку порушення інституційної рівноваги. Це таке співвідношення інститутів, яке забезпечує баланс міжнародних економічних інтересів. Інституційна рівновага є умовою, що забезпечує найбільшу ефективність функціонування міжнародної економічної системи за рахунок мінімізації трансакційних витрат.

Інституційний ризик можна визначити як ймовірність настання небажаної події, котра викликана нераціональністю інститутів, недосконалістю інституційного середовища і опортуністичною поведінкою економічних суб'єктів.

Відповідно до запропонованого визначення в основі інституціонального ризику лежить нераціональність функціонування різних інститутів і недосконалість інституційного середовища в цілому. При цьому недосконалість інституційного середовища це сукупність взаємопов'язаних елементів або явищ інституційного характеру, що створюють перешкоди для протікання соціально-економічних процесів. Це призводить до необхідності недосконалість інституційного середовища розглядати в трьох основних аспектах: інституційна невизначеність, інституційні пастки, нераціональність функціонування інститутів[3].

Усвідомлюючи загрози стабільному розвитку, світова спільнота створила універсальні інститути, покликані компенсувати різні ризики, що виникають в основних секторах міжнародної економіки. Вони оформлені як міжнародні організації, що об'єднують більшість країн світу. У їх числі МВФ, група Світового банку, система ООН, СОТ та інші. Універсальний характер цих інститутів знижує їх ефективність, так як різні за своєю природою і джерелами походження ризику не можуть бути компенсовані одним інститутом.

Стаючи членами міжнародних організацій, країни переслідують прагматичні цілі отримання конкретних вигод, але при цьому вони повинні розділяти цінності даних організацій і дотримуватися певних правил поведінки. Для того, щоб виконувати прийняті міжнародні зобов'язання уряд країни має проводити і внутрішньоекономічні інституційні реформи, які тягнуть за собою і політичні перетворення. Таким чином, інститути без примусу змушують суб'єктів економічних відносин поводитися раціонально, не дивлячись на їх ідеологічні переконання і когнітивні здібності. Міжнародні інститути, що формують сукупність правил поведінки суб'єктів міжнародних економічних відносин

у певній сфері діяльності, роблять її більш передбачуваною і ефективною, тобто виступають інструментом компенсації різного роду ризиків.

У практиці міжнародних економічних відносин не існує інститутів, які б безпосередньо і примусово виконували функцію підвищення ступеня раціональності економічної поведінки. Це обумовлено, по-перше, тим, що апріорних критеріїв раціональної економічної поведінки просто не існує. Тому інститути, покликані знижувати ризик нераціональної поведінки на міжнародному рівні, часто є неформальними і носять неофіційний характер.

Діяльність цих міжнародних неформальних інститутів не має жорсткої регламентації, а рішення не мають законодавчої сили. Головне їхнє призначення - сприяння прийняттю раціональних рішень в інтересах більшості країн світової спільноти. Інших важелів впливу неформальні інститути не мають. Але іноді загроза обструкції з боку світової спільноти може вплинути на політику суверенної держави в значно більшій мірі, ніж загроза силового впливу або економічні санкції.

В останні десятиліття ми спостерігаємо драматичні зміни в міжнародних економічних відносинах. Виникає новий багатополлярний глобальний порядок з великими ризиками в умовах невизначеності та нестабільності.

У сучасних умовах тісно пов'язані між собою геополітичні, економічні, кліматичні, суспільні та технологічні виклики. Вони виходять за межі кордонів і сфер впливу, і вимагають об'єднання зусиль різних суб'єктів світового господарства. Одночасно існуючі ризики ставлять під загрозу довіру і можливості співпраці, необхідні для адаптації до викликів нових глобальних умов.

Світова економіка стикається з підвищеним ризиком стагнації, зміна клімату позначається сильніше і швидше, ніж очікувалося, а фрагментований кіберпростір загрожує всьому потенціалу технологій наступного покоління - і все це, в той час, як громадяни всього світу протестують проти політичних і економічних умов і висловлюють занепокоєння з приводу систем, які посилюють нерівність.[5]

У Звіті «Про глобальні ризики» Всесвітнього економічного форуму, більше 750 світових експертів та осіб, які приймають рішення, оцінили найбільші проблеми з точки зору ймовірності і впливу, і 78% заявили, що очікують посилення «економічної конфронтації» і «внутрішньополітичної поляризації» в 2020 році. Експерти стурбовані погіршенням міжнародного економічного середовища, при цьому переважна більшість очікували збільшення ризиків, пов'язаних з «економічної конфронтацією між великими державами» (91%) і «розмиванням правил і угод багатосторонньої торгівлі» (88%). Нерівність, як і раніше, розглядається ними як важлива рушійна сила глобального ландшафту ризиків.[6]

Також, занепокоєння експертів викликає поляризація, слабе управління і політичне благополуччя багатьох країн, в якому зменшення соціальної згуртованості створює все більше навантаження на політичні

інститути, підриваючи їх здатність передбачати соціальні виклики або реагувати на них. Ця проблема стає ще більш гострою, коли глобальні виклики вимагають багатостороннього співробітництва або інтеграції: слабші рівні легітимності і підзвітності викликають у відповідь реакцію антиеліт. Те ж саме і з провалами багатосторонньої політики та інституційної структури.

Ці виклики і їх сприйняття стимулюють трансформаційні процеси у світовій економіці. Однією з основних тенденцій є швидке зростання і диверсифікація акторів, форумів і способів їх організації для відповіді на глобальні ризики і виклики, що приводить до фрагментації існуючої інституційної системи. Однак, фрагментація часто також розглядається як «конкурентна багатосторонність», позитивна тенденція, оскільки інституційне різноманіття може забезпечити кращі результати, ніж «втрачена динаміка співпраці в рамках існуючих механізмів», не здатна відповісти на стійкі і нові виклики [5].

Незважаючи на збільшення кількості міжнародних акторів, включаючи недержавних акторів, уряди і міжнародні організації, як формалізовані, так і неформальні, залишаються ключовими гравцями. Саме на державах, як визнаних, так і на центрах сили, як основних гравців і їх агентів - міжнародних інститутах (глобальних і регіональних, багатосторонніх) лежить відповідальність за те, щоб багатополярний світ був стабільним і сприятливим для благополуччя громадян.

Міжінституційні механізми співпраці піддаються трансформації, формуються нові моделі співпраці. У певних сферах спостерігається тенденція лідерства «багатосторонніх інститутів вищого рівня» (Plurilateral summitry institutions). Так, у сфері фінансового регулювання «G20» прийняла на себе відповідальність за вироблення рішень по формуванню нових правил вже з першого саміту у Вашингтоні, передаючи мандати на розробку і імплементацію конкретних ініціатив профільним міжнародним організаціям.

Ефективність глобальних інститутів зросте від поєднання трьох підходів, що практикуються багатосторонніми інститутами вищого рівня: стимулювання або підтримка змін і реформування міжнародних організацій, визначення нового напрямку дій для інших організацій і «паралельного управління» (створення власних механізмів).

Перші два підходи, особливо щодо ООН, МВФ, СБ, СОТ і ОЕСР, а також ключових регіональних організацій, безсумнівно, будуть сприяти підвищенню стійкості, легітимності і ефективності архітектури сучасних міжнародних економічних відносин. Модель «паралельного управління», хоча і може спочатку створювати напруженість і викликати побоювання щодо суперництва чи конкуренції, забезпечує потреби членів багатосторонніх інститутів вищого рівня, що створюють нові механізми, а також інших суб'єктів міжнародних відносин. Нові інститути з часом знайдуть власну ідентичність і займуть своє місце в інституційній системі світової економіки.

Список використаних джерел:

1. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Д. Норт / Пер. с англ. А.Н. Нестеренко; предисл. и науч. ред. Б.З. Мильнера. — М.: Фонд экономической книги "Начала", 1997. — 190 с
2. Норт Д. Понимание процесса экономических изменений / Пер. с англ. К. Мартынова, Н. Эдельмана; Гос. ун.- та — Высшей школы экономики. — М.: Изд. дом Гос. Ун-та — Высшей школы экономики, 2010. — 256 с.
3. Полтерович В.М. Институциональные ловушки и экономические реформы URL: <http://mpira.ub.unimuenchen.de/27257/1/ep99001.pdf>
4. Tan, Y.H. Perceived risk and trust associated with purchasing at electronic marketplaces [Электронный ресурс] / Y.H. Tan, T. Verhagen. – Режим доступа: <http://is2.lse.ac.uk/asp/aspecis/20040170.pd>
5. Global Risks Report 2019.URL: <http://reports.weforum.org/global-risks-2019/chapter-one/>
6. Global Risks Report 2020.URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2020/related>

СУЧАСНІ РИЗИКИ ДЛЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАЧАННЯ

Негода А.В.

к.е.н., доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Сучасні ланцюги постачань є складними та взаємопов'язаними і можуть зазнавати потрясінь та порушень. У зв'язку з настанням пандемії, важко оцінити її вплив на ланцюги постачань через різноманітність учасників, локацій, режимів, терміналів та центрів розподілу, що є елементами логістичного процесу. Пандемія спричинила кризу глобальних ланцюгів постачання у величезній кількості підприємств, яка виникла через відсутність гнучкості щодо організації глобальних ланцюгів постачання та відсутність диверсифікації їх стратегій постачання.

Коронавірус також створив тимчасові "виробничі пустелі", завдяки чому місто, регіон або ціла країна настільки «завмирають», що стають зоною, де не виробляється нічого, окрім предметів першої необхідності, таких як харчові продукти та фармацевтичні препарати. Це пояснюється приголомшливими наслідками зростаючого значення Китаю у світових ланцюгах постачання та економіці. Пандемія стала викликом для багатьох підприємств щодо швидкої мобілізації, створення механізмів управління кризовими ситуаціями та створення стійких ланцюгів постачання.

Ланцюги постачань спеціалізовані та фрагментовані, що означає, що якщо попит змінюється в одному секторі, інші суміжні сектори не обов'язково можуть бути налагоджені.